

LLUC

Revista bimestral
ANY LXV

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real
07010 Palma de Mallorca

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
07080 Palma de Mallorca

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat:

Ramon Ballester i Vives

Caps de Redacció:

Josep M. Llompart
Pere Llabrés i Martorell

Secretari de Redacció:

Jordi Valls i Casas

Consell de Redacció:

Gabriel Janer Manila
Josep M. Palau i Camps
Antoni Quintana
Gaspar Valero i Martí
Priam Villalonga de Cantos
Catalina Mir i Fullana

Subscripció: 1.150 ptes. anuals

Estranger: 1.400 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 225 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Composició i impressió:

Taller Gràfic Ramon

Jaume Balmes, 39 - Tel. 25 44 32

07004 Palma de Mallorca

Dipòsit legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N.: 0211-092X

Amb el suport de

Fundació Congrés de Cultura Catalana

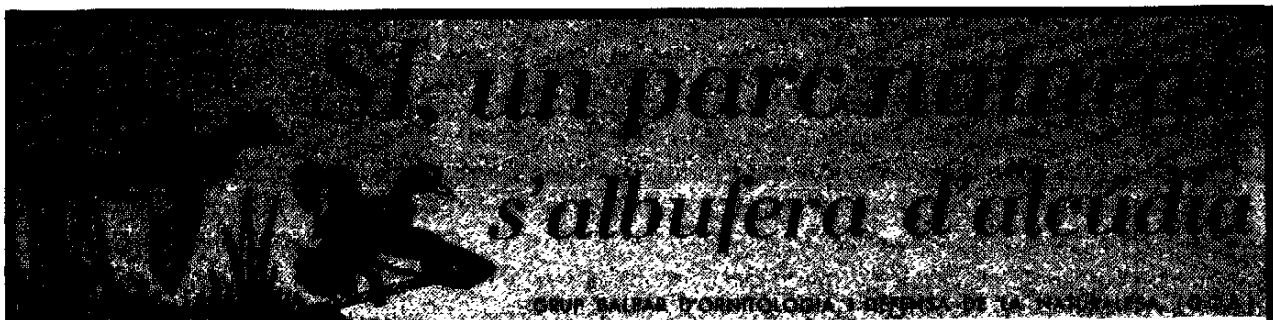

sumari

Pàg.

Portada: Jaume Falconer.

- 3 **DOSSIER: S'Albufera d'Alcúdia.**
- 4 **S'Albufera salvada** és el primer article d'aquest número de LLUC, on el Dr. Barceló, que fou coordinador de l'estudi de la Universitat sobre S'Albufera, situa el procés de degradació de l'àrea i el moment d'esperança que vivim.
- 6 N'Andreu Muntaner Darder, un dels autors de l'estudi esmentat, exposa la **Formació i evolució geològica de S'Albufera** amb algunes dades quantitatives sobre la seva hidrologia.
- 8 **L'acció dels homes a S'Albufera en els segles XIX i XX** ha estat resumida aquí per En Climent Picornell que comenta des dels projectes de dessecació fins a la més moderna agressió al prat: la central tèrmica des Murterar.
- 15 **Records d'albuferers** és una transcripció parcial d'una conversa de J. M. S. amb vells murers i poblers que visqueren del conreu, la caça o la pesca en aquella contrada.
- 17 A continuació trobam una descripció de **La vegetació de S'Albufera** feta per un professional que, en aquests moments, hi treballa: N'Antoni Martínez Taberner.
- 20 En Miquel Rayó ha contribuït amb suggestiu article: **Ales i aigua. Iniciació apassionada al coneixement de l'avifauna de S'Albufera de Mallorca.**
- 22 Un **Mapa ecològic i toponímic de S'Albufera de Mallorca** ha estat format per a aquest número de LLUC per Miquel A. March.
- 26 La situació dels **altres vertebrats**, que contribueixen també a l'interès i la importància de l'aiguamoll, és exposada per En Toni Grau i En Francesc Riera.
- 28 En Joan Mayol (coordinador amb B. Barceló de l'estudi esmentat) intenta una visió global de l'**Ecologia de S'Albufera.**
- 31 La lluita per la conservació de S'Albufera té més de vint anys. En fa una detallada crònica En Jesús R. Jurado en el seu **Intent cronològic sobre la lluita conservacionista per S'Albufera.**
- 35 Un dels protagonistes de la darrera decisió sobre S'Albufera, que ha de conduir a la seva conservació, exposa la seva visió sobre **El futur de S'Albufera de Mallorca.** És En Joan Simarro, Conseller d'Agricultura del Govern Balear.
- 36 Un dels futurs papers de l'àrea ha de ser contribuir a la formació cultural del nostre país. En parla En Jaume Sureda a **S'Albufera de Mallorca i les seves possibilitats en el camp de l'Educació Ambiental.**
- 38 **Itinerari a S'Albufera.** Una eina per a l'Educació Ambiental que prest s'ofereix en el programa de «La Caixa a les escoles».
- 40 En Mateu Castelló exposa unes reflexions generals sobre **S'Albufera i la conservació de la Naturalesa.**

DOSSIER: S'ALBUFERA D'ALCÚDIA

Primer
adhesiu
ecologista
de Mallorca,
editat
pel GOB.

S'Albufera, aquest immens prat de la badia d'Alcúdia que ha condicionat la història local, torna a ser notícia. Poques setmanes després que es presentàs a la Universitat la publicació del «Estudio Ecológico de la Albufera de Mallorca», realitzat pel departament de Geografia per encàrrec de l'ICONA, el Govern de la Comunitat Autònoma aprovà l'adquisició d'una part molt important de l'àrea humida. És un moment d'esperança després de molts d'anys de feina en què s'han combinat els estudis dels científics amb les denúncies dels ecologistes, els articles dels divulgadors i els informes dels tècnics, etc. La decisió ha estat rebuda amb general satisfacció: des de la CAEB o l'INESE fins als partits d'esquerra, tothom ha considerat encertada la decisió del Govern, encara que segurament per motius diferents.

El G.O.B. i l'O.C.B. han volgut manifestar la seva satisfacció amb una aportació positiva —una aportació més si no està lleig dir-ho— a la conservació de S'Albufera, aplegant en aquest número de LLUC la informació i les opinions de les persones que més poden dir de S'Albufera. Malgrat l'absència d'alguns temes o signatures que la urgència de temps justifica, pensam que el resultat és positiu, ja que en aquests moments, quan el prat s'ha de convertir en patrimoni viu i real del poble balear, cal que la seva coneixença cali al més profundament possible a la nostra cultura.

GOB

NOTA

Els dibuixos d'aquest número de LLUC han estat cedits per «la Caixa», i són originals d'en Pep Muñoz 'Vasco', de l'«Itinerari de Natura de S'Albufera». És previst que aquesta obra sigui publicada per l'Obra Social de «la Caixa de Pensions de Catalunya i Balears», per al seu programa «La Caixa a les escoles».

S'Albufera salvada

per B. Barceló i Pons
Catedràtic de Geografia

La iniciació dels tràmits per l'adquisició de S'Albufera per part de la Conselleria d'Agricultura del Govern de la Comunitat Autònoma de les Balears, i de l'ICONA ha estat una notícia que ha produït una satisfacció i una alegria immenses, però molt especialment entre els que d'una forma o altra, des de la recerca o el carrer, s'esforçaren, a vegades heroïcament, per la conservació d'aquell espai humit excepcional dins la Mediterrània.

La decisió política d'adquirir S'Albufera —que hem d'aplaudir llargament— no pot ser més encertada des del moment que la conservació d'aquest espai natural no es pot realitzar satisfactòriament únicament prohibint els usos que el poden degradar; és necessari també gestionar-lo i possibilitar la seva funció científica, pedagògica i contemplativa o ociosa, i això sols es pot fer a partir de la propietat.

La pressió antròpica sobre S'Albufera començà amb la transformació de Ses Marjals per usos agrícoles a principis del segle XVIII i que continuà dins la primera meitat del XIX. En 1851 l'enginyer Antonio López dibuixà un magnífic planell, retrobat per Andreu Muntaner, que ens mostra l'estat de S'Albufera en el seu estat natural, i a la qual donava una extensió de 3.203 Hes. que inclouen les àrees submergides permanentment, estacionalment o excepcionalment a més de Ses Marjals. El projecte de dessecació realitzat el 1871 pels anglesos propietaris de la «New Majorca Land Company» afectà 2.035 Hes. però el fracàs econòmic de l'empresa retornà S'Albufera al seu estat natural. El 1933 amb la venda d'un tros de 198 Hes. que en gran part es destinaren a la urbanització de l'Hotel Golf d'Alcúdia, és quan començà el procés de degradació

de l'ecosistema albuferenc amb la desaparició de s'Estany Gran situat a les proximitats d'Alcúdia. Més tard, a partir de 1958 i paral·lelament al desenvolupament del turisme i de la demanda d'espai d'oci per part d'una població en creixement que es va enriquint, és quan s'accelera el procés de degradació de S'Albufera. L'especulació del sòl recolzada per la tecnologia aplicada a la construcció ho feren possible. Es destrueix irreversiblement l'ecosistema de s'Estany des Ponts, que la toponímia oficial anomenà «Lago Menor» i que els constructors batiaren —cínicament— amb el nom de «Lago Esperanza»... Es comença a construir sobre la restinga arenosa rica en endemismes i a la vegada algunes àrees inundades eren reblides amb cendres i runes... Avui queden aproximadament 1.500 Hes. de S'Albufera, de les quals 1.200 seran adquirides per entitats governamentals.

Però simultàniament al procés de degradació de S'Albufera, la zona humida era objecte de preocupació. Des del 1965 comencen les manifestacions del món científic i conservacionista per a la necessària protecció de l'aiguamoll: ornitòlegs, biòlegs, geògrafs... coincideixen en el seu dictamen. Els mitjans de comunicació, tant locals com estatals i estrangers se'n fan ressò. El món turístic se sensibilitza també, etc. Un ampli resum de totes aquestes inquietuds ha estat elaborat p'en Jesús Jurado per aquest mateix número de **Lluc**, i fa innecessària una repetició aquí, però cal insistir en la seva importància, definitiva per al futur de S'Albufera.

I mentres passava tot això l'administració romaní —tràgicament— silenciosa i permissiva davant el desastre ecològic i cultural, ignorant els valors que s'anaven

Foto: Tià Avellà

perdent irreversiblement, quan no ho fomentava al posar-se al costat dels especuladors i constructors en nom d'una riquesa mal entesa perquè sols beneficiava uns pocs en detriment d'interessos superiors comunitaris.

Va ser al final de la dècada dels anys setanta quan l'ICONA començà a preocupar-se per S'Albufera i per poder disposar d'un instrument vàlid per la seva defensa encarregà al Departament de Geografia de la nostra Universitat un estudi científic i pluridisciplinar que va ser conclòs en 1980 i ara s'acaba de publicar.

El resultat d'aquest esforç col·lectiu per salvar S'Albufera és la voluntat d'adquirir-la pel seu ús públic i la seva conservació. A la fi s'ha imposat la raó i l'encert, i amb això la nostra classe política ha manifestat una saviesa i una sensibilitat que altres no tingueren.

És veritat que l'home necessita dels recursos de la naturalesa per assegurar la seva supervivència, continuïtat, i també el màxim de benestar i comoditats. I aquest aprofitament, absolutament legítim, suposa la transformació del medi. Ara bé en el concepte de cost-benefici en aquestes relacions home-medi hem de tenir en compte que l'home té entre les seves necessitats les d'uns valors intel·lectuals i morals; necessita saber, descobrir per augmentar aquest saber; fruit de plaers estètics com és la contemplació del paisatge. I la naturalesa ofereix uns

determinats recursos per a complir aquestes necessitats. I aquests recursos, que indubtablement tenen un cost, el de conservar-los, ens produeixen un benefici difícilment quantificable en termes monetaris, perquè s'infiltra amb el temps en tot el sistema productiu, com passa amb l'educació. És a dir tenen una rendibilitat social que està per damunt dels valors comercials convencionals. Els espais naturals singulars o excepcionals constitueixen vertaders monuments de la naturalesa que ocupen uns espais que no admeten altra funció.

L'adquisició de S'Albufera se situa en una línia, iniciada per l'ICONA i el GOB al comprar finques de la Serra de Tramuntana, per protegir i conservar espais naturals singulars pel seu ús públic en la investigació, la didàctica i la contemplació. Això que està recolzat per una bona part del nostre poble, manifesta una presa de consciència que l'home més que senyor i amo de la natura —vella idea judaico-cristiana reviscuda amb el renaixement i que inspira el calvinisme que està en la base del desenvolupament capitalista— és un administrador d'un medi del qual forma part com un element més de l'ecosistema mundial, i que en tot cas, i d'aquí la seva responsabilitat, es diferencia de la resta dels elements, pel fet de donar-se'n compte de la seva funció.